

Vychází každý čtvrtek o
9. hodině. Expedicí se
nachází v Nových alejích
číslo 116.

DALIBOR.

Předplacení při odbírání
v Praze pro měsíce říjen,
listopad a prosinec 50 kr.,
s poštou 1 zl.

Hudební týdeník s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

Číslo 6.

11. listopadu 1858.

1. ročník.

PÍSEŇ.

A kolem ještě všecko spí
tak jako v srdci děcka,
až skřivánkem probuzena
procitnou kvítka všecka.

A setřesou pak s hlavinek
znoj milostného snění
a ucítí, co prosnila,
že v skutečnosti není.

Ad. Heyduk.

SOKOL JOSEF.

Mnohý čtenář zpomene si zajisté na mladého, ducha-
plného skladatele a houslistu, o němžto se před 17 lety
pověst roznesla, že plápol života jeho mrazivý sever obrov-
ské Rusi udusil. Než, nebylo tomu tak! Výtečný tento
umělec žil ještě do konce měsíce lipna v Petrohradě, jsa
vážen a milován. A kdo byl tento umělec? bude se
mnohý tázati. Byl to Sokol Josef, žák Pražského
konservatoria, jehož musa hudby již v mládí do svého
umění zasvětila.

Sokol Josef narodil se dne 27. ledna 1821 v Březně
kraje Boleslavského. Otec jeho Jan byl ranhojičem v So-
botce a zpozoroval časně neobyčejné vlohy mladistvého
syna k hudbě. I cvičil mladistvého Josefa mimo na
housle také na piano i na varhany a ve zpěvu a vyučil
ho v krátkém čase tak, že 9letý hošík hraje v některých
zámkách na venku u přítomné šlechty svou výtečnou
hrou a sběhlostí na piano velkého podivení vzbudil.
Avšak vlohy neušly také hraběti Kounicovi, jenž ho-
šíka se ujav o to se postaral, že Josef r. 1831
do konservatoria Pražského přijat jest. Sokol učil
se s největší pilností a horlivostí na housle a přivedl to
ve dvou letech tak daleko, že r. 1833 v koncertě vystou-
piv velké pochvaly došel. To roznítilo jeho ctizádost a
utužilo jeho vytrvalost. Avšak na praktickém hraní ne-
bylo mu dosti. S chutí pustil se též do komponování.
Že mnoho notového papíru popsal, než něco dohromady
svedl, dá se očekávati. Ale v několika pokusech osvědčil

takový talent ku komposicí, že, jak nám praveno bylo,
všechn notový papír, co ho jen v konservatoriu bylo,
k dispozici měl. Jsa veselý, vtipný a prostosrdečný, byl
ode všech, kteří ho znali, velice milován, a to tím více,
an při svých velkých vlohách ani té nejmenší samolibosti a
pýchy na jevo nedával. První svou komposicí provedl dne 25.
prosince 1834 v koncertě konservatoria Pražského. Bylo
to adagio a polonais pro housle, o nížto se kritika násle-
dovně vyjádřila: „Komposicí tato Maysedrův sloh pro-
zrazující, je výborná a vkusuplně instrumentována; podávat
co první pokus krásné svědectví o talentu Sokolově. Před-
nes byl čistý a jemný a vzbudil náramného potlesku.“
Vlohy Sokolovy v komponování rozvínovaly se včihledě;
on se více nespokojil s komponováním malých piec, niko-
liv! jeho duch bažil po něčem vyšším, on si umínil sklá-
dati skladby instrumentální. A vskutku překvapil Sokol
r. 1835 v druhém koncertě konservatoria obecnostvo Praž-
ské krásnou ouverturou, jižto také co 14letý chlapec osobně
řídil a určitý talent ku komposicí zřejmě osvědčil. „Skladba
ta,“ dí posuzovatel v Bohemii, „je plna živosti a ohně,
plna harmonie a melodie, a zasluhuje přednost před mno-
hými ouverturami nejslavnějších komponistů novějšího času.“
Roku 1836 složil Sokol variací pro housle a hrál je
v květnu téhož roku v třetím koncertě konservatoria. Nej-
více líbila se z těchto variací elegická věta, ježto vychá-
zejíc ze srdce mladíka dvojnásobně obecnostvo dojmula.
Největší čest, která se Sokolu dostala, byla ta, že při

korunování J. M. císaře Ferdinanda r. 1836 jeho ouvertura na hradě Pražském vedle skladeb ředitele D. Webra provedena a jemu za odměnu brilliantový prsten od J. M. darován jest. Konečně přiblížil se rok, kdež z konservatoria vystoupiti měl. Byl to rok 1837. Sokolův tvůrčí duch ukázal se ještě v jasnějším světle. Pro první koncert konservatoria složil druhou ouverturu a v třetím hrál své rondeau (rondo) pro housle s největší pochvalou a při vystoupení z konservatoria řídil první svou symfonii v ústavu samém.

V těchto časech seznámil se Sokol s německým básníkem a skladatelem Hornerem, kterýž právě komponováním opery „Lear“, k nížto si text sám udělal, pilně se zanášel. Horner měl dobrou známost harmonie, talent improvisováci a velkou fantasií, avšak chyběla mu instrumentací. Co mu chybilo, to vynahradil genialní Sokol a tak pracovali vespolek na tomto velkém díle. Zdaž umělci tuto operu dokončili, aneb kam skladba ta přišla, není nám povědomo; ale z toho, že Sokol brzy na to do Vilny se odebral, dá se souditi, že opera ta nedokončena zůstala.

Ve Vilně, kamž se na jaře roku 1839 odebral, počínal si Sokol velmi dobře, neboť stal se ředitelem orchestru ve Vilně a pokračoval u svých studiích. Než brzy přivykl zde lihovým nápojům, které jeho zdraví bezpochyby podkopaly. Roku 1841 odebral se do Petrohradu a žil, oženiv se, dosti spokojeně. Vstoupil tam co první houslista do orchestru Hermanna, kterýž v nejoblíbenějších místnostech Petrohradských hrál a stkvělých výsledků docházel. Když konečně Strauss sídelní město Rusi navštívil, aby si taktéž svým orchestrem u Petrohradské šlechty pochvaly a rublů dobyl, vyhledal Sokola, jenž také k němu jako ředitel orchestru nastoupil. Brzo poznal Strauss, jako každý před ním, podivuhodné vlohy Sokola a vyznamenaje ho při každé příležitosti neobmezenou důvěrou, svěřil jemu vše, co se provozování i vydávání svých vlastních skladeb týkalo.

Však tu uchvátila Sokola nemilostná smrt, odloučíc ho od manželky, rodem z Petrohradu a třech jeho dětí. Sokol zemřel dne 9. srpna tohoto roku a byl dne 11. srpna slavně pohřben. Poslední úctu prokázali mu dva jeho krajané, cellista Seifert a hautboista Schubert do hrobu ho vloživše. Jak si ho Strauss vážil, vysvítá z toho, že ku prospěchu jeho rodiny velký koncert uspořádal a se vyslovil, že, ztrativ Sokola, nenajde umělce, jenžby jako Sokol všem jeho přáním a požadavkům zadost učiniti mohl. Než kdo by neoželel muže, kterýž by býval u příznivějších poměrech zajisté evropského jména získal? Zajisté každý, a nikoho nebude, jenž by s námi nezvolal:

„Pokoj popeli jeho!“

Redaktor.

O prvních začátcích na piano.

Sděluje Frant. Blažek, učitel harmonie na ústavě varhanickém.
(Pokračování.)

Stávalo-li před notou dvojkřížku neb dvojbe a má-li toto dvojnásobné povýšení a nebo dvojnásobné snížení zrušeno býti, samo sebou se rozumí, že se musí odrážka před notou také dvojnásobně objeviti n. p.

Jednou odrážkou před dvojnásobně sníženým neb zvýšeným tónem odvolává se jenom jedno snížení neb zvýšení a píše se buďto jak příklad A ukazuje, a nebo k vyhnutí se nedorozumění, jak v příkladu B vidíme.

A. fisis fis cisis cis B. fisis fis cisis cis

Že teď učitel v úlohách také posuvek upotřebí, nemusí se ani připomínati.

Nestaral-li se učitel hned na počátku, než žák noty poznal, o to, by poznenáhla žáka ku hraní připravoval, nastane nyní svrchovaná doba, aby vedle úloh, kteréž žáku podává, cvičení pro prsty mu ukládal a ho k příslušnému sezení u piana a k pravidelnému držení rukou navykal.

Co se náležitěho způsobu držení rukou a sezení dotýče, pak v čem má záležeti první technické cvičení, co jest jich účel a jak se mají hráti, by se žák s účelem neminul, zasluhuje zvláštního a zevrubného pojednání. Bylo by nyní ale od místa, do obšírného tohoto rozbírání se pouštěti, pročež to raději na pozdější dobu odkládáme.

L e k c í VI.

O notách bassového klíče.

Nabyli-li žák o notách houslového klíče úplného vědomí, vyučuje se teprv v notách klíče bassového v způsobu již předešle udaném. Doufám tedy, že postačí, podá-li se jenom pochod (kostra) ve vyučování; vysvětlování však ponechá-li se učitelovi.

Chci-li žáka ponaučiti o bassových notách, záleží též hlavně na tom, by se mu vštípily nejdříve jméno a poloha klíče, neb jméno noty na první a páté linii; obé toto mu může sloužiti za vodítko, by sobě jména ostatních not snadno vynalezti mohl.

Vysvětlování tedy možná začíti od klíče a nebo od jména noty na první linii a dle ní ustanoviti jména not ostatních.

Počne-li učitel klíčem, ukáže, jak se bassový klíč píše, dále, že se klade na čtvrtou linii a že slove *f*-klíč; dá-li se nota na tu samou linii, že má s klíčem totéž jméno a značí tón *f* malé oktávy. Od tohoto *f* ať kráčí žák stupmo dolů a nechtě udá notou jeden každý tón, až se octne na tónu *g* veliké oktávy, jež představuje nota na první linii. — Napotom se obrátí zase zpátky k tónu *f*-klíče (t. j. k malému *f*) a přesvědčí se, že malé *a* se

píše notou na páté linii. Nyní píše a čte noty v objemu těchto dvou not na první a páté linii a vyhledává jejich tóny na klavíru.

Konečně se obírá s těmi notami, kteréž z mezí hlavních linií do jednou čárkované a dolů do kontra- neboli hluboké oktávy sahají.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Zprávy domácí.

(Opera). Die Templer auf Cypem (Templáři na ostrově Cypru.) (Dokončení.) — Fernando přišel co vítěz do paláce králova, dostane od krále Alfonse přípověď, že obdrží za odměnu svého vítězství vše, co si přáteli bude. Alfons volí si ruku Eleonory, jižto mu král přísahou zaručí. Eleonora se tomu zpouzí, říká, že by mu, jsouc favoritkou královou, místo věna toliko hanbu přinesla. Na to přijde Juezova a táže se Eleonory, zdaž Ferdinand jejím chotěm bude? Eleonora velí své důvěrnici, by se k Ferdinandu odebravší mu vyzradila, že Eleonora jest favoritkou královou. Juezova chce odejít, avšak Don Gaspar ji zatkne. Juž se dělají přípravy k sňatku. Ferdinand obklopen rytíři oznamuje jim, že chce pojmouti Eleonoru za manželku, načež rytíři mu pohaněním odpovědí a Ferdinand na ně tasí meč. V tom přistoupí Balthasar a vyzradí Ferdinandu, že Eleonora jest favoritkou královou. Ferdinand je ohromen. V tom přichází král se svým komonstvem. Zneuctěný Ferdinand počne s králem spor, zlomí svůj meč a hodí jej králi pod nohy. Král ho chce k smrti odsoudit, avšak rozmyslí se a pošle ho do vyhnanství. (3. dějství.) Ferdinand uteče se do kláštera a chce se státi mnichem. Vidíme ho v chrámě, an jsa volán od Balthasara, do kaple se ubírá, by slib tam na oltáři složil. Cestou zmořená a na smrt ubledlá objeví se tu v kajicném rouchu Eleonora a slyší slib Ferdinandův a pozná hlas jeho. Ferdinand vystoupiv z kaple vidí Eleonoru. Neznaje ji přichází blíže a pozná ji. Eleonora žádá ho o odpuštění a po dlouhých prosbách dá se pohnouti Ferdinand, avšak jeho slib mu nedovoluje něco pro ni učinit. Eleonora přemožena slabostí sklesne a se slovy: „S Bohem, tam na věčnosti se budeme jako zde milovat,“ ducha vypustí. Ferdinand volá o pomoc; Balthasar vidí mrtvolu a rozkazuje modlení za zemřelou. Mezi tím sklesne i Ferdinand, sám se o život připraviv. (4. dějství.) Opera tato, jež roku 1840 pod jménem „Favoritka“ ve velké opeře v Paříži dávana byla, nese na sobě známku vlivu francouzské hudby a vyznačuje se před operami Donizettiho dobrou charakteristikou a vyšším vzletem myšlenek. Předce však nemůže se dílo toto s velkými operami francouzskými rovnati. Že se na repertoiru udržela, jest zásluhou věhlasného zpěváka Rogera, kterýž svým zpěvem jí půvabu dodal. — Provedení opery učinilo zadosť požadavkům četného obecenstva.

— Dne 13. t. m. bude v stavovském divadle *slavnostní představení*, při němž se buď opera „Johann von Paris“ od Boieldieua neb 1. a 3. akt opery „Ernani“ od Verdiho provede. J. M. císař *František*, který dnes Prahu za příčinou odhalení pomníku maršálka Radeckého navštíví, počtí toto představení svou přítomností.

— Opět nás došla konkurenční skladba na Hálovou píseň „Náš zpěv“ s heslem „Qui s'y frotte, s'y pique.“

— Slečna Anežka Jakobsohnová, Švédkyň a žačka Pražského konservatoria, odjela tyto dni do Norimberku, kdež co „Antonia“ v opeře „Belisario“ od Donizettiho, pak v opeřích „Figaro“ a „Hugenoti“ vystoupí.

— Při kvartetních zábavách, ježto pánové A. Benevic, J. Goltermann, Paulus a Kindl uspořádají, uslyšíme též korunovaný kvintett od kapelníka pana Ed. Tauwitzze.

— Koncert Žofínské akademie odbýváti se bude na začátku prosince. Mimo mnohé sbory proveden bude nový český sbor „Na Vltavě“ od mladého, nadaného skladatele K. Slavíka.

Nové hudebniny. V Lipsku u Siegla vycházejí písně ruské od genialního Glinky s německým a ruským textem. Jak jsme se přesvědčili, jsou krásné a významné i podáme o nich širší úvahu. O Försterově „Katolickém varhaníku“ dodáváme, že je to sbírka zpěvů kostelních a že v prvním sešitu umístěna je píseň také s českým textem „Před Tebou se klaníme.“

(H.) **Budějovice.** V zdejším hudebním ústavu nevyučovalo se zpěvu od nějakého času; nyní však uvedl ho opět ředitel hudby pan A. Novotný do ústavu. Díky mu!

(S.) **Teplice** dne 5. listopadu. Dnes dával zdejší zpěvácký spolek první svou produkci v divadle. Provedení kusů bylo chvalné, avšak návštěva velmi slabá.

Zprávy z Rakouska a z ciziny.

Berlín. Dne 7. listop. uspořádal slovnítný pianista Ch. Wehle z Prahy hudební Matinée.

Drážďany. Co nevidět bude se tu provozovat opera „Weiber von Weinsberg“ od nedávno zemřelého Conrada. — Model k Wébrovu pomníku, jež prof. Rietschel právě dokončil, bude k všeobecnému pohledu co nevidět vystaven. — Ředitel hudby Hünerfurst přijal kapelnické místo v Rostokách v Německu.

Düsseldorf. Dne 14. října koncertovala zde paní Klára Schumannová, přednášejíc mistrné skladby od Beethovena, Chopina a Schumanna a sonatu do C-moll od Beethovena, kterouž s koncertním mistrem Königslövem z Kolína nad R. pospolně hrála.

Erfurt. Koncert Sollerova hudebního spolku odbýval se dne 26. října. Zvláště líbila se slečna Ehrenbergová, valčíkovou arii od Benzana přednášejíc a pan Pflughaupt, žák Lisztův, kterýž první koncert od Liszta hrál.

Hamburg. Virtuoska na harfu sl. Marie Mösnerová koncertovala zde a vzbudila svou virtuositou na tomto královském nástroji velkého podivení.

Kolín n. R. Moric Hartmann udělal text k opeře, jižto znamenitý skladatel F. Hiller komponovati zamýšlí.

Lipsko. Pátý koncert v Gewandhausu dne 4. listopadu

byl velmi zajímavý. Slyšeli jsme symfonii eroicu od Beethovena a Mendelssohnovu hudbu k Racinově „Athalii.“ Sbory k Athalii šly výborně, orchestr hrál s ohněm a sola, jež dámy Reclamová, A. Kochová a C. Hinckelová přednášely, učinila všem požadavkům zadosť.

Lublin. Apol. K a t s k i (Kontský) dával zde dne 16. října koncert, v němžto allegro z Beethovenova koncertu s bravourou přednášel.

Milán. V komické operě „Tutti amanti“ od Romaniho vystoupí polská zpěvačka sl. Konárska z Varšavy.

Petrohrad. Tenorista Molmanov zavraždil při provozování jisté ruské opery primadonnu Averoničovu. Obecenstvo bylo u velké míře rozhorčeno nad tímto zločinem.

(T.) Z Vidně dne 3. t. m. Dnešní slovanická beseda vypadla velmi skvěle v krásně zdobeném sále u „Schwendra“; neboť všichni slovanští umělci závodili všemožně o palmu tohoto večera. Pomínouce mlčením významnou hru na housle Poláka, pana K. Kozlovského a výtečný přednes Srbských národních písní Moravana pana Förchgotta, podotkneme toliko, jak se čtverlístek čtyř českých umělcův nejvíce vyznamenal. Pan Jan Král osvědčil mistrnou hrou na „Viola d'amour,“ že je první umělec na svém nástroji; neméně proslavil se pan Dr. J. Bezecný, jehožto elegantní a nuancemi líčený přednes Litofovy piecy a českých písní každého zanítíl. Avšak, jak se máme vysloviti o panu Janu Lukesovi a slečně Vilémíně Medalové, kteřížto v pravdě triumfy zde slavili? Pan Lukes přednášel osm národních písní českých, z nichžto zvláště „Červená růžičko“, „Když tě vidím má panenka“ a „Měla jsem holoubka“ nejmocnější ozvěnu v každém srdci obecenstva našly. Pan Lukes vnikl do nehlubších tajin ducha národních písní českých a vyniká nad Andra a Piška jen nevýslovným citem a důmyslným pojmutím těchto výtvorů národní hudby české. V stejné míře vyznamenala se slečna Mína Medalová, jejížto sympathický a dojemný hlas se v písních „Přání“ od Zvonare, „Stesk“ od Jelena, pak „Zawsze a Wszędzie“ od K. Lubomírského a v slovinské písni „Ipava“ rozvinul a posluchače okouzličl. A vskutku nelze rozhodnout, zdaž její hlas mocnější jest, než bohatý zdroj její citů. Výsledek byl nad míru překvapující a zvláště pro Čechy významný; neboť se může p. Lukes králem a Mína Medalová královnou této zábavy považovati. Mimo tato sola přednášely se také sbory „Vltava“ od Vogla, „Lovecká“ od Vorla a „Sbor vojenský“ od genialního Glinky. Provedení sborů bylo precisné a uhlazené a došlo veliké pochvaly. Konečně dlužno podotknouti, že pan Hošek a Heller k této slavnosti vydali trefně litografovanou podobiznu p. Lukese, na nížto se heslo z V. Furchovy básně panu Lukesovi ke cti složené nachází a takto zní:

Kdo má píseň jako my?

Kdo je zpívá jako Ty?

Beseda tato, která se plesem ukončila, utkví zajisté v paměti zdejších Slovanů.

Vratislav. Pan Jindřich Gottwald, známý co hudební theoretik a virtuos uspořádal zde dne 24. října Matinée

(ranaí hudební zábavu), v nížto se Schubertovo Trio op. 100, sonáta pro klavír a roh a Schumannův quintett přednášely. Koncertista hrál v 1. a 3. kusu na piano, v 2. troubil na roh a osvědčil ve všech piecích, že jest dokonalým mistrem na obou nástrojích a že dovede svým horoucím přednesem obecenstvo roznítiť. V této matinée účinkoval ředitel hudby p. Blecha, Čech, a slavný varhaník Hesse. Gottwald i Blecha jsou žáci Pražského konservatoria.

Záhřeb. Jak se dovidáme, zamýšlí zde pan Vinař ústav pro piano zařídit. Pan Vinař jest co výtečný varhaník a dovedný skladatel znám. Jeho mše do C-dur došla v „Luně“ od 14. června 1858 veliké pochvaly a dedikací jeho slavnostního pochodu pro celý orchestr, jenžto se v srpnu t. r. v divadle provozoval, přijal podmaršálek Sokčević. Pochod ten vyjde pro piano u R. Veita v Praze.

Úmrtí. Slečna Žofie Trietschová, k. dvorní zpěvačka, zemřela dne 29. října v Berlíně. Bernhard Romberg zahynul dne 13. září s lodí „Austrii.“ Karel Mozart, druhorozený syn nesmrtelného skladatele Wolfganga Am. Mozarta, zemřel 30. října v Miláně v 80. roku svého stáří.

Dur a Moll.

— V jedné hudební společnosti připíjelo se na zdraví. Jeden z hostů zvolal: „Ať žije Mozart!“ — „Ticho, ticho,“ odpověděl jiný, „píme raději na naše vlastní zdraví, Mozart bude beztoho věčně žít!“ J. J. N—1.

— Ve své mladosti učil se Fr. Schiller na harfu hráti. Jeho soused, jenž ho vystátí nemohl, pravil jednou k němu: „Aj, aj, pane Schillere: Vy hráte jako David, jen ne tak krásně!“ — „A vy“ — odvětil hned Schiller — „vy mluvíte jako Šalomoun, jen ne tak moudře!“

— Giovanni Battista Lulli (r. 1633 ve Florencii narozen) bývalý oblíbený komponista Pařížanů, za času Ludvíka XV. generalní ředitel veliké opery Pařížské, přišel náhodou do jednoho chrámu, v němž právě mezi službami Božími jedna z jeho operních arií, s cizím podloženým textem se zpívala. Lulli padl na kolena a zvolal s vroucí pobožností: „Odpust mně, o Pane, tuto arii jsem ale pro Tebe nesložil!“

— „Právě přicházím od Lulliho,“ pravil kdosi vstoupiv do společnosti, „ach, jakých slastí jsem u něho pocítil, po celou hodinu jej slyše fantasirovat!“ „Jeli možná!“ zvolala jedna z přítomných dám, uslyševši jen posledních slov, „dnes ráno, když mi svou úctu skládal, byl ještě při zdravém rozumu!“

Listárna. P. T. Pánům odběratelům, kteří se od 25. října na „Dalibora“ předplatili, obdrží s tímto číslem Přílohu I. Panu L. v Z. Chcete pijácké písně? Ty najdete v „Humoristickém kalendáři na r. 1859“, jenž nákladem J. Vilímka v Praze vyšed bohatostí látky a krásnou úpravou vyniká a v ceně 1 zl. rak. čísla se prodává. Panu J. Ab. v Stuttgartu. Pište nám brzy!

Je nám líto, že Přílohu II., obsahující dvě kvartetta od Václava Horáka, „Zastaveničko“ a „Plaché dívčiny“ P. T. pánům odběratelům k číslu 6. podat nemůžeme; bylať nám z Lipska po mnohých korekturách co do textu ještě s tak četnými chybami zaslána, že jsme skladbu tu, nechtíce ji pánům odběratelům s vadami podati, k poslední opravě do Lipska zaslali. Nyní přijde k číslu 7.